

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

МУЛЯР Галина Володимирівна - доктор юридичних наук, професор, викладач-методист Київського професійно-педагогічного фахового коледжу імені Антона Макаренка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2636-0509>.

ШУСТ Ганна Петрівна - кандидат юридичних наук, викладач-методист Київського професійно-педагогічного фахового коледжу імені Антона Макаренка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0806-8777>

БАБИЧ Володимир Анатолійович - адвокат, кандидат юридичних наук, доцент Київського професійно-педагогічного фахового коледжу імені Антона Макаренка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7791-0101>.

УДК 343.13:341.24(4)

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.77>

У статті здійснено комплексний аналіз європейських стандартів реалізації інституту представництва потерпілого у кримінальному провадженні та досліджено особливості їх імплементації в Україні. Особливу увагу приділено положенням Директиви 2012/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради, яка встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів, а також практики Європейського суду з прав людини у сфері забезпечення процесуальних гарантій потерпілих. З'ясовано, що європейські стандарти ґрунтуються на потерпіло-орієнтованому підході, який передбачає активну участь потерпілих у кримінальному провадженні, доступ до правової допомоги, захист від вторинної віктимізації та наявність ефективних засобів правового захисту. Інститут представництва потерпілого розглянуто як важливий елемент гарантування ефективного доступу до правосуддя та забезпечення балансу процесуальних прав між учасниками кримінального провадження. Проаналізовано рівень імплементації зазначених стандартів у кримінальному процесуальному законодавстві України. Встановлено, що, попри наявність окремих елементів відповідності, така імплемента-

ція залишається фрагментарною і не повною мірою відповідає вимогам права Європейського Союзу та практики ЄСПЛ. Окрему увагу приділено проблемам обмеженого доступу потерпілого до професійної правничої допомоги, декларативності окремих процесуальних прав, недостатньої участі потерпілого та його представника на стадії досудового розслідування, а також відсутності механізму індивідуальної оцінки потреб потерпілого. Обґрунтовано необхідність удосконалення українського законодавства шляхом запровадження комплексної потерпіло-орієнтованої моделі кримінального провадження, посилення процесуальних гарантій та гармонізації національного права з європейськими правовими стандартами. Наголошено, що подальший розвиток інституту представництва потерпілого має здійснюватися в межах євроінтеграційного процесу України та адаптації її правової системи до принципів верховенства права і захисту прав людини.

Ключові слова: європейські стандарти, представництво потерпілого, кримінальний процес, Директива 2012/29/ЄС, Європейський суд з прав людини, доступ до правосуддя, євроінтеграція.

Постановка проблеми

Сучасний розвиток кримінального процесу України відбувається в умовах активної євроінтеграції, що зумовлює необхідність приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів захисту прав людини. Особливого значення в цьому контексті набуває забезпечення прав потерпілого як учасника кримінального провадження, що є одним із ключових індикаторів ефективності системи правосуддя.

Європейські стандарти кримінального процесу, сформовані в актах Європейського Союзу та практиці Європейського суду з прав людини, передбачають високий рівень гарантій для потерпілого, включаючи право на інформацію, участь у провадженні, захист та ефективні засоби правового захисту. Важливим елементом реалізації цих прав є інститут представництва потерпілого, який забезпечує професійний захист його інтересів та сприяє реалізації принципу доступу до правосуддя.

Водночас імплементація європейських стандартів у кримінальний процес України залишається неповною, що зумовлює необхідність дослідження ролі представника потерпілого як одного з механізмів забезпечення реального доступу до правосуддя. Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного аналізу європейських стандартів реалізації інституту представництва потерпілого, оцінки рівня їх імплементації в Україні та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства.

Стан дослідження проблеми

У науковій літературі питання процесуального статусу потерпілого у кримінальному провадженні традиційно розглядається крізь призму забезпечення його прав, гарантій участі у доказуванні, доступу до правової допомоги, можливості оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності уповноважених органів, а також захисту від повторного порушення його прав у межах кримінального процесу. Значна увага приділяється також євро-

пейським підходам до забезпечення прав потерпілих, зокрема потерпіло-орієнтованій моделі кримінального провадження, принципу ефективного доступу до правосуддя, захисту від вторинної віктимізації та необхідності врахування індивідуальних потреб особи, яка постраждала від кримінального правопорушення.

Водночас проблема реалізації саме інституту представництва потерпілого у контексті європейських стандартів досліджена недостатньо комплексно. У наявних наукових підходах переважно аналізуються окремі аспекти статусу потерпілого, його права на правову допомогу, участь у досудовому розслідуванні або значення практики Європейського суду з прав людини. Натомість потребує подальшого осмислення питання про представника потерпілого як самостійний гарантійний механізм реалізації європейських стандартів у кримінальному процесі України. Саме тому актуальним є дослідження не лише нормативного закріплення прав потерпілого, а й реальної здатності інституту представництва забезпечити ефективну участь потерпілої сторони, доступ до правосуддя, процесуальний баланс і належну імплементацію європейських правових стандартів у національну правозастосовну практику.

Метою дослідження є комплексний аналіз європейських стандартів реалізації інституту представництва потерпілого у кримінальному процесі, визначення рівня їх імплементації у кримінальному процесуальному законодавстві України та практиці його застосування, а також обґрунтування напрямів удосконалення національного правового регулювання з урахуванням вимог права Європейського Союзу та практики Європейського суду з прав людини.

Виклад основного матеріалу

Європейські стандарти забезпечення прав потерпілих у кримінальному процесі сформовані під впливом як нормативно-правових актів Європейського Союзу, так і практики Європейського суду з прав людини, що в сукупності створює комплексну систему гарантій доступу до правосуддя та

ефективного захисту прав особи. Ключовим актом у цій сфері є Директива 2012/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 25 жовтня 2012 року, яка встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів [1]. Її зміст ґрунтується на підході до потерпілого як активного учасника кримінального провадження та передбачає право на інформацію, участь у процесі, захист, доступ до правової допомоги, відшкодування шкоди й індивідуальну оцінку потреб потерпілого.

У науковій літературі підкреслюється, що Директива 2012/29/ЄС формує концепцію «victim-oriented justice», відповідно до якої кримінальне провадження повинно враховувати не лише інтереси держави у притягненні винного до відповідальності, але й потреби потерпілого у відновленні його прав. Зокрема, О. Щиголь зазначає, що сучасні європейські стандарти спрямовані на переосмислення ролі потерпілого та його активну інтеграцію у процес прийняття рішень у кримінальному судочинстві [2, с. 178].

Важливою складовою європейських стандартів є також практика Європейського суду з прав людини, яка розкриває зміст положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у контексті прав потерпілих (надалі – Конвенція). Значення цієї практики для національного правозастосування полягає в тому, що суди мають враховувати конвенційні стандарти не формально, а як інструмент тлумачення й застосування норм національного права при здійсненні правосуддя [3]. Хоча Конвенція прямо не містить окремої статті про потерпілого, ЄСПЛ у своїй практиці послідовно розвиває гарантії, що мають значення для їхнього процесуального статусу.

Практика ЄСПЛ дає підстави розглядати участь потерпілого у кримінальному провадженні крізь призму ст. 6 Конвенції у тих випадках, коли кримінальне провадження має значення для реалізації його цивільних прав, зокрема права на компенсацію шкоди [4].

Крім того, практика ЄСПЛ формує стандарти щодо захисту від вторинної ві-

ктимізації, забезпечення поваги до гідності потерпілого та його права на ефективні засоби правового захисту (стаття 13 Конвенції). Як зазначається у наукових працях М. Wielec, сучасні європейські підходи акцентують увагу на необхідності створення процедурних гарантій, які мінімізують негативний вплив кримінального провадження на потерпілого та забезпечують його активну процесуальну роль [5].

Таким чином, європейські стандарти у сфері реалізації прав потерпілого базуються на поєднанні нормативного регулювання Європейського Союзу та практики ЄСПЛ і передбачають: забезпечення активної участі потерпілого у кримінальному провадженні, надання йому доступу до правової допомоги, гарантування захисту та підтримки, а також створення умов для ефективного представництва його інтересів. Саме ці положення становлять основу для подальшої імплементації у національні правові системи, зокрема в Україні.

Інститут представництва потерпілого у кримінальному процесі розглядається в європейському праві як важливий елемент забезпечення доступу до правосуддя та ефективного реалізації процесуальних прав. У праві Європейського Союзу така функція безпосередньо пов'язана із положеннями Директиви 2012/29/ЄС, яка передбачає право потерпілого на участь у кримінальному провадженні, отримання правової допомоги та належне представлення його інтересів у процесі. Зокрема, Директива зобов'язує держави-члени забезпечити можливість потерпілим бути заслуханими, отримувати інформацію та користуватися підтримкою, включаючи юридичну допомогу, що є передумовою ефективного представництва [6].

У цьому контексті представництво потерпілого виступає не лише процесуальним правом, а й інструментом реалізації ширшого принципу ефективного доступу до правосуддя (effective access to justice), який передбачає реальну, а не формальну можливість особи захищати свої права. Як зазначається у наукових дослідженнях Р. Климкевич, європейська модель кримінального процесу поступово відходить від

виключно державоцентричного підходу до моделі, орієнтованої на потерпілого, де його представник відіграє ключову роль у забезпеченні процесуального балансу [7, с. 245]. Релевантною у цьому аспекті є також праця В. Теремецького та співавторів, у якій доступ до правосуддя розглядається у взаємозв'язку з правовою допомогою для осіб, які перебувають у вразливому становищі [8]. Такий підхід дозволяє розглядати представництво потерпілого не лише як процесуальну можливість, формально передбачену законом, а як одну з гарантій фактичної здатності особи реалізувати свої права у кримінальному провадженні.

Водночас у практиці Європейського суду з прав людини інститут представництва потерпілого не має прямого нормативного закріплення, однак впливає із тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Передусім це стосується статті 6 Конвенції, яка гарантує право на справедливий суд, включаючи доступ до суду, рівність сторін та ефективну участь у провадженні [4]. ЄСПЛ підкреслює, що право на справедливий суд включає можливість особи бути належним чином представленою та брати участь у процесі таким чином, щоб ефективно захищати свої інтереси [9].

Особливого значення для потерпілих набувають також стандарти, сформовані у справах, пов'язаних із позитивними зобов'язаннями держави за статтями 2 та 3 Конвенції (право на життя та заборона катувань). ЄСПЛ неодноразово наголошував, що ефективне розслідування таких порушень повинно передбачати залучення потерпілих або їхніх представників до процесу, що забезпечує прозорість і довіру до правосуддя [10]. У цьому контексті представник потерпілого виступає ключовим суб'єктом забезпечення участі особи у провадженні та контролю за дотриманням її прав.

Порівняльний аналіз стандартів ЄС та практики ЄСПЛ дозволяє зробити висновок про їх взаємодоповнюючий характер. Якщо право Європейського Союзу (зокрема Директива 2012/29/ЄС) встановлює конкретні мінімальні стандарти щодо прав

потерпілих, включаючи право на підтримку та участь у провадженні, то практика ЄСПЛ формує загальні процесуальні гарантії, які забезпечують ефективність цих прав, зокрема через принципи справедливого суду, ефективного розслідування та захисту від вторинної віктимізації.

Разом із тим слід відзначити наявність певного дисбалансу між правами потерпілого та обвинуваченого у європейській моделі кримінального процесу. Традиційно Конвенція більше зосереджена на гарантіях сторони захисту, що обумовлює необхідність подальшого розвитку правового регулювання у напрямі посилення процесуальних гарантій потерпілих. Як зазначає О. Гафич, сучасні європейські тенденції свідчать про поступове вирівнювання цього балансу шляхом розширення прав потерпілих, зокрема через механізми їх представництва [11, с. 257].

Таким чином, інститут представництва потерпілого в європейському праві виступає ключовим механізмом забезпечення доступу до правосуддя, реалізації процесуальних прав та досягнення балансу інтересів сторін у кримінальному провадженні. Його ефективне функціонування забезпечується поєднанням чітких нормативних стандартів Європейського Союзу та гнучких підходів, сформованих у практиці Європейського суду з прав людини, що має важливе значення для подальшої імплементації цих стандартів у національне законодавство України.

Імплементація європейських стандартів у сфері захисту прав потерпілих у кримінальному провадженні є одним із пріоритетних напрямів розвитку кримінального процесуального законодавства України в умовах євроінтеграції. З урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, національне законодавство поступово адаптується до вимог *acquis* ЄС, зокрема у частині забезпечення прав потерпілих та їх представництва.

КПК України містить низку положень, які частково відповідають європейським стандартам захисту потерпілого: ст. 55 визначає його процесуальний статус, ст. 56

закріплює основні права, а ст. 58 передбачає можливість участі представника [12]. Водночас порівняння цих положень із Директивою 2012/29/ЄС свідчить про неповну імплементацію європейських стандартів, оскільки українське законодавство не містить системного регулювання індивідуальної оцінки потреб потерпілого, спеціального захисту вразливих осіб та доступу до спеціалізованих служб підтримки.

Суттєвою прогалиною є відсутність чіткого визначення гарантій щодо ефективного доступу потерпілого до правової допомоги. У той час як європейські стандарти передбачають забезпечення доступу до безоплатної правової допомоги у випадках, коли це необхідно для реалізації прав потерпілого, в Україні така можливість має обмежений характер і не завжди забезпечує належний рівень представництва. Як зазначає О. Костюченко, ефективність реалізації прав потерпілого значною мірою залежить від доступності професійної правової допомоги, яка в українських реаліях залишається недостатньо забезпеченою [13, с. 41].

Окремої уваги потребує питання участі потерпілого та його представника у кримінальному провадженні. Європейські стандарти передбачають активну процесуальну роль потерпілого, включаючи можливість бути заслуханим, брати участь у прийнятті процесуальних рішень та впливати на хід провадження. Водночас у КПК України ці права часто мають декларативний характер і реалізуються обмежено, особливо на стадії досудового розслідування, де переважає процесуальна активність органів досудового розслідування та прокурора. У цьому аспекті варто врахувати працю В. Теремецького, присвячену досудовому розслідуванню, зарубіжному досвіду та практиці його застосування в Україні [14]. Її положення дають підстави додатково акцентувати увагу на тому, що саме стадія досудового розслідування потребує чітких процесуальних гарантій участі потерпілого та його представника, оскільки від ефективності реалізації їхніх прав на цьому етапі значною мірою залежить подальший доступ до правосуддя.

Крім того, недостатньо врегульованим є питання захисту потерпілого від вторинної віктимізації, яке є одним із ключових у Директиві 2012/29/ЄС. Українське законодавство не передбачає системного механізму індивідуальної оцінки потреб потерпілого та не забезпечує належного рівня процесуальних гарантій для вразливих категорій осіб. У цьому контексті, як зазначає О. Щиголь, необхідним є впровадження диференційованого підходу до участі потерпілих у кримінальному провадженні з урахуванням їхніх індивідуальних характеристик [15, с. 294].

Важливим аспектом імплементації є також узгодження національного законодавства з практикою Європейського суду з прав людини. ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово наголошував на необхідності забезпечення ефективного участі потерпілого у кримінальному провадженні, зокрема у справах, що стосуються порушення статей 2 та 3 Конвенції. В українській практиці ці стандарти реалізуються непослідовно, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення правозастосування.

Таким чином, аналіз імплементації європейських стандартів у кримінальному процесі України дозволяє дійти висновку, що, попри наявність окремих позитивних змін, національне законодавство потребує системного вдосконалення. Насамперед це стосується забезпечення реального, а не формального характеру прав потерпілого, розширення можливостей його представництва, впровадження механізмів захисту від вторинної віктимізації та підвищення ролі представника потерпілого як гаранта доступу до правосуддя.

Основними проблемами імплементації є відсутність комплексної потерпіло-орієнтованої моделі кримінального провадження, обмежений доступ потерпілого до професійної правової допомоги, декларативність окремих процесуальних прав, недостатня участь потерпілого та його представника на стадії досудового розслідування, а також відсутність системного механізму індивідуальної оцінки потреб потерпілого і захисту від вторинної віктимізації. У результаті формальне закріплення прав

потерпілого в КПК України не завжди забезпечує їх реальну реалізацію відповідно до стандартів Директиви 2012/29/ЄС та практики ЄСПЛ.

У зв'язку з цим доцільно запропонувати такі напрями вдосконалення кримінального процесуального законодавства України: 1. запровадження комплексної потерпіло-орієнтованої моделі кримінального провадження з урахуванням Директиви 2012/29/ЄС та практики ЄСПЛ; 2. розширення гарантій доступу потерпілого до професійної правничої допомоги, зокрема у випадках вразливості потерпілого або складності провадження; 3. нормативне закріплення механізму індивідуальної оцінки потреб потерпілого та спеціальних заходів захисту від вторинної віктимізації; 4. посилення реальної участі потерпілого та його представника на стадії досудового розслідування, зокрема шляхом забезпечення ефективного права на інформацію, подання доказів і оскарження процесуальних рішень.

Таким чином, подальший розвиток інституту представництва потерпілого в Україні має здійснюватися з урахуванням європейських стандартів та сучасних підходів до забезпечення прав людини, що дозволить підвищити ефективність кримінального судочинства та зміцнити довіру до правової системи.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що європейські стандарти реалізації інституту представництва потерпілого ґрунтуються на потерпіло-орієнтованому підході, який передбачає реальну участь потерпілого у кримінальному провадженні, доступ до правової допомоги, захист від вторинної віктимізації та ефективне представництво його інтересів.

Обґрунтовано, що ключовими джерелами формування європейських стандартів є положення Директиви 2012/29/ЄС та практика Європейського суду з прав людини, які у сукупності забезпечують комплексну систему процесуальних гарантій, спрямованих на захист прав потерпілих, запобігання вторинній віктимізації та забезпечення ефективного доступу до правосуддя.

З'ясовано, що інститут представництва потерпілого у європейському праві виступає важливим елементом реалізації принципу ефективного доступу до правосуддя та процесуальної рівноваги сторін, а його значення посилюється в умовах ускладнення кримінального провадження та необхідності професійного захисту прав особи.

Встановлено, що КПК України містить окремі елементи імплементації європейських стандартів, зокрема щодо визначення статусу потерпілого та можливості його представництва, однак така імплементація залишається фрагментарною. Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні необхідності переходу від формального закріплення прав потерпілого до створення дієвих механізмів їх реалізації: доступу до правничої допомоги, індивідуальної оцінки потреб, захисту від вторинної віктимізації та посилення ролі представника потерпілого.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному обґрунтуванні трансформаційної ролі інституту представництва потерпілого як ключового інструменту імплементації європейських стандартів у кримінальному процесі України, а також у визначенні необхідності переходу від формального закріплення прав потерпілого до створення ефективних механізмів їх реалізації.

У контексті євроінтеграційного курсу України обґрунтовано необхідність подальшої гармонізації кримінального процесуального законодавства з правом Європейського Союзу та практикою ЄСПЛ, що має стати складовою більш широкого процесу адаптації національної правової системи до європейських стандартів верховенства права та захисту прав людини.

Перспективним напрямом подальших досліджень є порівняльний аналіз моделей представництва потерпілих у державах-членах ЄС з метою визначення оптимальних механізмів їх адаптації до кримінального процесу України.

Література

1. Директива 2012/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012

- року, що запроваджує мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів, а також замінює Рамкове рішення Ради 2001/220/ІНА. JURFEM. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2023/09/Директива-2012-92.pdf>
2. Щиголь О. Нова концепція процесуального становища потерпілого та його представників у кримінальному провадженні з урахуванням засади процесуального віктимцентризму. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 177–185. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2171>
3. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». Київ : ВАІТЕ, 2017. 192 с. ISBN 978-966-2310-72-6. URL: <https://nsj.gov.ua/files/1506325766general%20trainers-p5.pdf>
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Wielec M. EU Common Minimum Standards for Criminal Proceedings with Respect to Victims of Crime. *Law, Identity and Values*. 2025. Vol. 5, No. 1. P. 255–279. DOI: <https://doi.org/10.55073/2025.1.255-279>
6. Кучинська О. П., Фулей Т. І., Баранік Р. В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. 228 с.
7. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство Європейського Союзу: поняття та ознаки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 244–247. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-9/60>. URL: https://www.lsej.org.ua/9_2021/62.pdf
8. Teremetskiy V., Duliba Ye., Drozdova O., Zhukovska L., Sivash O., Dziuba I. Access to Justice and Legal Aid for Vulnerable Groups: New Challenges Caused by the COVID-19 Pandemic. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol. 24, Special Issue 1: Business Ethics and Regulatory Compliance. P. 1–11. URL: <https://www.abacademies.org/articles/access-to-justice-and-legal-aid-for-vulnerable-groups-new-challenges-caused-by-the-covid19-pandemic-11384.html>
9. Право на справедливий суд: практика ЄСПЛ та особливості національного правозастосування. Вища школа адвокатури НААУ. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/pravo-na-spravedlivii-sud-praktika-jespl-ta-osoblivosti-nacionalnogo-pravozastosuvannia>
10. Огляд рішень Європейського суду з прав людини (січень – березень 2022 року). Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/Oglyad_ESPL_01_03.pdf
11. Гафич О. І. Деякі питання щодо забезпечення прав потерпілих під час розслідування воєнних злочинів: міжнародно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 5. С. 256–260. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-5/56>. URL: https://www.lsej.org.ua/5_2025/58.pdf
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 04.03.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
13. Костюченко О. Ю. Окремі аспекти реалізації права потерпілого на професійну правничу допомогу в кримінальному провадженні України. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 40–46. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2016_Kostuchenko.pdf
14. Теремецький В. І. Досудове розслідування: зарубіжний досвід та практика застосування в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 69. С. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3554989>. URL: <https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/teremetsky.pdf>
15. Щиголь О. Забезпечення прав потерпілого на збирання та подання доказів під час досудового розслідування. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 289–295. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.47>. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/48.pdf>

SUMMARY

The article provides a comprehensive analysis of European standards for the implementation of the institution of victim representation in criminal proceedings and examines the peculiarities of their implementation in Ukraine. Particular attention is paid to the provisions of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council, which establishes minimum standards on the rights, support, and protection of victims of crime, as well as to the case law of the European Court of Human Rights.

The study reveals that European standards are based on a victim-oriented approach, ensuring the active participation of victims in criminal proceedings, access to legal assistance, protection from secondary victimization, and the availability of effective remedies. The institution of victim representation is considered a key element in guaranteeing effective access to justice and ensuring the balance of procedural rights between participants in criminal proceedings.

The article analyzes the level of implementation of these standards in Ukrainian criminal

procedural legislation. It is established that, despite the presence of certain elements of compliance, the implementation remains fragmented and does not fully meet the requirements of EU law and ECHR practice. Particular attention is paid to the problems of limited access to legal assistance, the declarative nature of certain procedural rights, and the lack of mechanisms for individual assessment of victims' needs.

The author substantiates the necessity of improving Ukrainian legislation through the introduction of a comprehensive victim-oriented model of criminal proceedings, strengthening procedural guarantees, and harmonizing national law with European legal standards. It is emphasized that further development of the institution of victim representation should be carried out within the framework of Ukraine's European integration process and the adaptation of its legal system to the principles of the rule of law and human rights protection.

Keywords. European standards, victim representation, criminal procedure, Directive 2012/29/EU, European Court of Human Rights, access to justice, European integration.